

อาหารสมอง

• วรากรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ช่วงเวลา 4-5 เดือนที่ผ่านมา มีบัณฑิตใหม่เข้าสู่ตลาดแรงงานไม่ต่ำกว่า 3 แสนคน และในจำนวนที่มีงานทำแทบทั้งหมดในขณะนี้อยู่ในสภาพของความกระวนกระวายใจหลายอย่าง ลองเข้าไปนั่งในใจของหนุ่มสาวเหล่านี้กันดู **ในขั้นแรกผู้เข้าทำงานใหม่แทบทุกคนหวังใจว่าจะไปทำงานอะไรให้เขาได้จนคุ้มค่าจ้าง อีกทั้งไม่มั่นใจว่าจะทำงานได้ และไม่แน่ใจว่าจะทำอะไรให้นายจ้างตามที่เขาต้องการได้**

เมื่อเข้าทำงานสักเดือนสองเดือน โดยทั่วไปก็เริ่มสบายใจขึ้น **พอมองออกว่าตนเองมีค่าต่อนายจ้างอย่างไร** เริ่มมีความเชื่อมั่นมากขึ้น อย่างไรก็ตามจำนวนมากจะประสบสิ่งที่เรียกว่า **culture shock** กับการทำงาน กล่าวคือตกใจกับ **ประสบการณ์ในการทำงาน** เช่น ต้องตื่นเช้าไปทำงานตรงเวลา ต้องมีวินัยในการทำงาน แต่งตัวเรียบร้อย พูดจาสุภาพเรียบร้อย จะทำอะไรตามใจชอบอย่างที่เคยเป็นไม่ได้ ถูกดูว่าหรือดูค่าโดยลูกพี่หรือเจ้านาย ฯลฯ

สิ่งที่ทุกคนประสบ หากไม่เคยฝึกงานมาก่อนก็คือสภาพการณ์ที่ผิดไปจากที่คาดหวังไว้ สิ่งที่เคยนึกฝันว่าสถานที่ทำงานจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ผู้คนจะดีและให้ความสำคัญแก่ตนเอง งานที่ทำตรงกับที่เรียนมา ฯลฯ **ไม่เป็นความจริง ส่วนใหญ่ที่มีความสามารถในการปรับตัวก็จะทำได้เมื่อสัมผัสกับโลกแห่งความเป็นจริง** พวกเขาปรับตัวไม่ได้ก็จะมีปฏิกิริยาหลายอย่าง เช่น ย้ายงานใหม่ ลาออก ทำงานอิสระ เลิกทำงานโดยอยู่บ้าน แทน ดันรนเรียนต่อ ฯลฯ

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สำหรับบัณฑิตจำนวนมากที่อาจมีจำนวนถึง 2 ใน 3 ของ

บัณฑิต 'ลึงจับหลัก'

ผู้ที่เรียนจบในปีหรือประมาณ 2 แสนคน จะบอกว่าไม่รู้ เพราะยังหางานทำไม่ได้ สถิติของการทำงานทำของบัณฑิตในปัจจุบันก็คือ 2 ใน 10 คน มีงานทำในเวลาหนึ่งปี (ผู้เขียนคิดว่าเป็นตัวเลขที่ต่ำเกินไป ถ้าใช้ คำจำกัด การมีงานทำที่กว้างกว่านี้ เช่น ครอบคลุมไปถึงงานอิสระ ตัวเลขอาจอยู่ในระดับสูงกว่านี้พอควร ไม่ใช่เพียงแค่นี้)

จากการสังเกตด้วยตนเอง ผู้เขียนเชื่อว่า บัณฑิตที่หางานทำไม่ได้ยากหรือ **"ทำงานต่ำกว่าระดับ"** (ได้ค่าจ้างต่ำกว่าที่บัณฑิตอื่น ๆ ได้รับกัน) มักเป็นบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยขนาดเล็กในต่างจังหวัดในสาขา **"โหล"** เช่น บริหารธุรกิจ จัดการทั่วไป ฯลฯ กอปรกับตลาดแรงงานในต่างจังหวัดเล็กจ่ายค่าตอบแทนไม่สูง และบัณฑิตไม่มีทักษะในระดับที่ตรงกับความต้องการของตลาด

สำหรับบัณฑิตส่วนใหญ่จากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยใหญ่ๆ ที่มีคุณภาพในกรุงเทพมหานครทั้งรัฐและเอกชนแทบทุกสาขา การมีงานทำและได้ผลตอบแทนตรงกับระดับความรู้ความสามารถไม่ใช่เรื่องยากแม้แต่ในยามนี้ที่สภาพเศรษฐกิจต้องการแรงกระตุ้นอย่างแรง ไม่ว่าจะจากการใช้จ่ายของภาครัฐที่มีผลโดยตรง จากอำนาจซื้อจากนักท่องเที่ยวจากการลงทุนจากต่างประเทศ ฯลฯ

สำหรับบัณฑิตเหล่านี้ซึ่งอยู่ในยุคของ **"Me Generation"** ที่เพิ่งทำงาน จิตใจว่าวัน เพราะมีโอกาสในการเลือกงานพอควร สิ่งที่ได้ยินคือการเปลี่ยนงานหลังจากการทำได้ 1-2 เดือน หรือต่ำกว่านั้นเพื่อหาสถานที่ทำงานที่ **"ดี"** กว่า

"ดี" กว่าของบัณฑิตจำนวนมากก็คือ เงินดี สวัสดิการดี ไม่ต้องเดินทางไกลมาก งานไม่หนักเกินไป ถ้าหางานไม่เจอก็จะทำงานไปพลาง หาไปพลาง จนกว่าจะคิดว่าเจอ ในระหว่างทางก็ทำงานไปเรื่อยๆ โดยมีได้มั่งมัน บากบั่นมากนักเพราะใจคิดแต่จะย้ายเพื่อหา งานใหม่ที่ **"ดี"** กว่าอยู่ร่ำไป

การเรียนรู้งาน การพยายามเพิ่มคุณค่าของตัวเอง และการสร้างความไว้วางใจแก่ผู้เป็นนาย และผู้ร่วมงานก็ย่อหย่อนไป เป็นธรรมดาเพราะใจมันไม่นิ่งเสียแล้ว บัณฑิตจบใหม่จำนวนมากทำงานในสภาวะจิตใจเช่นนี้ อย่างไรก็ตาม **มีบัณฑิตจำนวนหนึ่งซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าแต่มีปัญญามากกว่า** พวกเขาจะบากบั่นมุ่งมั่นทำงานที่ตนเองได้รับให้ดีที่สุด ถึงแม้จะไม่ใช่งานในฝันแต่ก็ไม่คิด

เปลี่ยนงานเพื่อมองหางาน "เงินดี" เพื่อสานฝันให้ตัวเองอย่างรวดเร็ว โดยหารู้ไม่ว่าไม่มีอะไรในโลกนี้ที่ดีๆ เข้ามาอย่างรวดเร็วได้

จะย้ายงานในวันพรุ่ง และถึงเงินจะไม่มากมาย แต่หากเป็นงานที่ให้โอกาสที่ดีแก่ตนเองในการสร้างคุณค่าให้ตัวเองแล้ว พวกนี้จะทำงานเต็มที่ถึงแม้จะเป็นงานที่หนัก

กลุ่มที่มีปัญญานี้จะไปไกลในระยะยาวกว่าพวกชอบเล่น **"ลึงจับหลัก"** เปลี่ยนงานเพื่อมองหางาน **"เงินดี"** เพื่อสานฝันให้ตัวเองอย่างรวดเร็วโดยหารู้ไม่ว่าไม่มีอะไรในโลกนี้ที่ดีๆ ซึ่งเข้ามาอย่างรวดเร็วได้ (จะมีก็แต่หน้าท่วม หนี้ และความแก่เท่านั้น) ทุกอย่างต้องค่อยเป็นค่อยไปโดยอยู่บนพื้นฐานของความมี

คุณค่าของตนเอง หรือพูดอย่าง
ภาษาเศรษฐศาสตร์ก็คือการมีผลิตภาพ
(productivity) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

**คนในยุค Me Generation ส่วนใหญ่
จะใจร้อน รอคอยอะไรไม่ค่อยได้ ครุ่นคิด
แต่เรื่องจะ “ได้” โดยไม่ตระหนักว่า
ทุกอย่างมีต้นทุน (จะเก่งและรวยได้อย่างไร
ยั่งยืนก็ด้วยการเสียสละเวลา หยาดเหงื่อ
และน้ำตา บากบั่นทำงานเพื่อเพิ่มพูนคุณค่า
และผลิตภาพของตนเองเท่านั้น) โดยมีการ
มองชีวิตอย่างที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า myopic
กล่าวคือมองชนิดใกล้ๆ แคบๆ อย่างขาด
วิจักษณ์ญาณที่ดี**

ถ้าพูดให้ทันสมัยก็คือคนเหล่านี้เป็น
เหยื่อของสิ่งที่เรียกว่า survivorship bias
(Rolf Dobelli บัญญัติศัพท์นี้ใน The Art of
Thinking Clearly, 2013) กล่าวคือ มีความ
โน้มเอียงโดยธรรมชาติสู่ภาพลวงตาว่า
ความสำเร็จได้มาโดยง่ายในพริบตาเหมือน
ที่เห็นนางงาม นักแสดง และนักร้อง ร่ำรวย
อย่างรวดเร็วในสื่อ โดยหารู้ไม่ว่าโดยแท้จริง
แล้วมีคนอีกเป็นจำนวนแสนๆ และล้านๆ
คน ที่ล้มเหลว แต่ผู้คนไม่เคยรับรู้เรื่องราว
ของคนเหล่านี้ สื่อทำให้เห็นแต่เฉพาะ
ผู้ประสบความสำเร็จซึ่งคนทั่วไปมีความ
เป็นไปได้ในการพบความสำเร็จต่ำมาก ๆ
ที่น่าสมเพชก็คือคนใจร้อนเหล่านี้มี
โอกาสสูงที่จะตกเป็นเหยื่อของคนฉลาดกว่า
ที่เข้าใจความไฝใฝ่และความต้องการ “ได้”
อย่างรวดเร็วจนสามารถหาประโยชน์
และเอาเปรียบได้เป็นอย่างดี

**คำถามก็คือทำอะไรถึงจะเตือน
บัณฑิตประเภท “ลึงจับหลัก” ให้เข้าใจ
ความจริงของชีวิตว่าความยั่งยืนของความ
มั่งคั่งในชีวิตนั้นอยู่ที่ใด? ใครที่พยายามจะ
เตือนก็จงเตรียมรับความผิดหวังไว้มากๆ
เพราะคนเหล่านี้มัก “ฟังแต่ไม่ได้ยิน”
เนื่องจากหูของเขาคือ จะไม่รับฟังคำสอน
หรือคำเตือนของผู้ใดนอกเสียจากว่าคำพูด
เหล่านั้นตรงกับสิ่งที่เขาอยากได้ยิน**

คนขาดปัญญาก็เสมือนคนขาดวิจักษณ์
ชีวิต มีโอกาสที่จะรับเชื้อ “ถูกเอาเปรียบ”
หรือ “ถูกหาประโยชน์” จนเข้าใจหรือ
เสียผู้เสียคนได้ง่ายกว่าคนอื่น ๆ